

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaadása vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A néptakarékosság jubileuma.

A most jubiláló postatakarékpénztár bölcsőjét az Országos Magyar Gazdasági Egyesületben ringatták. Az ősi takaréktársulat a magyarnál hosszú ideig a ládafia volt, sőt némely helyen most is az, mert tudunk arról, hogy a székelység egyrésze, amely az erdőértékesítések révén pénzhez jutott, ma is otthon a ládafiában őrzi a kis vagyontöredékét, nem akarja azt másra bízni, lévén a magyarnak olyan természete, hogy nem bizik a postalványban, mert a postamester az asztalának a fiókjába teszi a pénzt és feltámad a magyarban a hit, hogy az ott is maradhat és épen ezért a császár kenyerét fogyasztó bakának szánt kis pénzt inkább eldugja egy borítékos levélben. Az OMKE már a múlt század hetvenes éveiben felkarolta és ellenőrizte a kebelében alakított külön szakosztály által s Weisz B. f. által kezdeményezett iskolai takarékpénztárakat. Az akkori tökeszegény világban szinte horribilis összegre emelkedett ennek az intézménynek a betétállománya, mikor 1887-ben 28.900 betevő iskolás gyermek 616 iskolában több mint 230 ezer koronát vallott tulajdonának.

Ezt a jól indult és szépen fejlődött intézményt a most negyedszázados jubileumát ünneplő postatakarékpénztár váltotta fel. Az az intézmény, amely a hozzáfűzött reményeket messze túlhaladta, a mely céltudatos vezetésének megfelelőleg intézményszerűleg iktatódott bele a közintézményekbe és amely mint az első magyar szociális alkotás utat tört más intézményeknek, úgy, hogy a szociális haladásnak egyik legjelentékenyebb tényezőjét ünnepli benne a magyar, akinek addig érzéke is igen kevés volt az ilyesmikre.

Az első igazgatót, a csak beamter Las-nigot követte Hollán, aki már az intézetnek a szociális munkásságára fordított nagy súlyt, erre következett Halász Sándor, aki az intézményt beiktatta az európai pénzforgalom jelentékeny intézményei sorába s ma a negyedszázados évfordulón büszkén tekint vissza szép múltjára és biztos reménnyel várja a jövőjét,

melyben részese kell hogy legyen ennek az országnak a gazdasági fejlődésében.

És itt jelentkeznek az újabb feladatok, a melyeknek a betöltése ennek az intézménynek annál könnyebb, mert immár mellette van a jól kiérdemelt népszerűség, a teljes hitel, amit a magyar köz és a magyar gazdasági életben oly nehéz elérni.

Az intézmény, mint a néptakarékosság gyűjtőmedencéje teljesen bevált, mint a készpénzforgalom megcsökkentésére szolgáló intézmény épen ilyen jól betölti a maga feladatát, de túl a becsülettel és szép eredménnyel leszolgált negyedszázadon más feladatok is jelentkeznek.

Szüksége van az országnak a postatakarékpénztárra másképen is. Ennek az intézménynek szolgálni kell az ország hitelforgalmát. Hogy ezt szolgálni is fogja, arra megvannak a biztató előjelek. Értékpapír és járadéküzlet immár beleviszi a népet a magasabb pénzügyi élet szférájába, mert le tudja vinni a kistőkés körébe az állam és hitelpapírokat, azokat a vagyonehelyezési eszközöket, amelyek alig voltak ismerősök a kis népnek és a mi kis pénzügyvilágunkban szinte elérhetleneknek látszóttak a kicsiny tőkeerő számára.

Ennek a nagy intézménynek szolgálnia kell továbbá az állambivalt. Fájdalom, úgy tünnek fel országos pénzügyeink, hogy a magyar államnak sorozatokban lesz szüksége kölcsönökre. Hálás terrenum mutatkozik a postatakarékpénztárnak az államkölcsönöknél. Es ha az osztrák postatakarékpénztár az ilyen feladatokat meg tudja oldani, mennyire meg tudja oldani a mi intézetünk, amely mindig magasabb fokán állott a teljesítőképeségnek mint társa a szomszédban. Ha még hozzávesszük, hogy a postatakarékpénztár a kisemberek betéteinek egy részét arra fordíthatná, hogy rendelkezésére bocsátaná a kis existenciák egyedüli hitelforrásainak, a mezőgazdasági és ipari hitelszövetkezeteknek, azt hisszük, megrajzoltuk azokat a feladatokat, a melyeknek teljesítése méltó volna az ünnepléssel. Ilyenfajta kiépítése a postatakarékpénztár jövőnk munkaprogramjának méltó volna az intézetnek és hozzá-

illenek a nemzet természetszerű gazdasági evolúciójához.

És végül ott ül a jubiteumi ünnepség diszmenetében a posta és táviradintézet. Valamint a római triumfátor menetében a rabszolga a diadalmos vezérnek folyton a fülébe suttogta, ne felejtse, hogy ember vagy, emlékezzék ez az intézet munkájában, dicsőségében mindenkor egyaránt arra, hogy az ő testvére a magyar posta és táviradintézet, amely segítette gyarapodásában, tehát soha sem feledkezzék meg a takarékpénztár a postáról, az ő hűséges segítőtársáról, fáradsalmainak osztályozásáról.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Badapest, február 3.

Náday Lajos alelnök fél 11 órakor az ülést megnyitja. A múlt ülés jegyzőkönyvét észrevétel nélkül hitelesítik.

Elnök bemutatja a nyitrai kerületben megválasztott Dióssy Imre képviselő megbízó levelét.

Hegedüs Kálmán az állandó igazoló bizottság előadója jelentést tesz a horvát képviselőik igazolásáról.

Elnök a képviselőket osztályba sorozza. Következett a

Bankjavaslat

általános tárgyalása.

Palugyai Mór: Foglalkozik Tisza István gróf beszédeivel és kijelenti, hogy az annyira nagyjelenőségűnek tartott beszédet, az ország érdekeivel össze nem egyeztetőnek tartja. Az ország iparának kereskedelmének és mezőgazdaságának első rendű szüksége az önálló jegybank. De nemzeti önállóságunknak is elengedhetetlen kelléke szóval politikai kérdés és ezért egyet ért pártja vezérével Kossuth Ferenccel. Attér ezután a sokat emlegetett fizetési mérlegre, majd sorba cáfolja azokat az érveket, melyeket az önálló jegybank ellen hoztak fel Hegedüs Lóránt csak téjkozatlanságát ismertette velünk a közös bank előnyeinek bizonyításával.

Beszéde végén kijelenti, hogy csatlakozik Kossuth Ferenc és Földes Béla határozati javaslatához.

Elnök: Tíz percce felfüggeszti az ülést.

Szünet után.

Holló Lajos emelkedett szólásra, a ki ho sszasan foglalkozik Tisza István beszédevel.

Osztfy Lajos személyes kérdésben szól fel.

Estélyi- utcai és vadászcipő-különlegességek

egyedül

„KOBRAK“-nál

Helybeli és vidéki telefon: 847.

Rákóczi-ut 3.

Holló Lajos: Tisza István beszédével foglalkozik. Különösen azt a kitélt kifogásolja, hogy a kormány nem követhet el törvénytelenéget, ezt a történelem minden lépés-nyomon megcáfolja. A közös bankot inkább vállalatnak tartja. A paritás érvényesülését sem tartja kellőleg biztosítottnak. A szelvények elhelyezése sem biztos. Beszéde végén határozati javaslatot nyújt be az ipar pártolás érdekében.

Essterházy Mihály gróf: Tisza István és Antal Géza beszédével polemizál. Határozati javaslatot nyújt be a két éves bank provizóriumra, mely alatt a kormány kötelezettsék a választói jog rendezése.

Az ülés 3 órakor ért véget.

Osztrák miniszterek Budapesten.

Meyer osztrák pénzügyminiszter és Glombinsky vasutügy miniszter tegnap reggel Budapestre érkeztek. A pénzügyminisztert az osztrák delegátusok kérték Budapestre. A külügyi albizottság ülésén meg akarják kérdezni a pénzügyminisztert arról, miből akarja fedezni a kormány a tengerészeti kiadásokat, mikor az osztrák költségvetés még a belügyi kiadásokra is alig elegendő. Meyer délelőtt az osztrák miniszterelnökkel és több delegátussal tárgyalt. Glombinsky délelőtt több Ausztriát és Magyarországot érdeklő vasuti ügyben, köztük a dalmát-vasut ügyében Hieronymi Károly kereskedelmi miniszterrel.

Városi közügyek.

A közigazgatási bizottság ülése.

Tegnap délután tartotta Nagy-Váradi város közigazgatási bizottsága február havi rendszeres ülését.

Hlatky Endre főispán elnökle alatt Rimler Károly polgármester, Bordás Ferenc főjegyző, dr. Hoványi Géza, dr. Thury László, Varró Domokos, Vasady Lajos, Brey Lajos; p. ü. igazgató-helyettes, dr. Várady Zsigmond, Baróthy Pál, dr. Mayer László, dr. Kuränder Ede, dr. Adorján Emil, dr. Moskovics József, Miskolczi Barna, dr. Mihály Lajos, Heringh Sándor jegyző.

A megnyitás után felolvasták a polgármester havi jelentését a január havi közigazgatási állapotokról.

A jelentés szerint a közegészségi állapot nem volt kedvező, mert a vörheny igen sűrűn lépett fel. Népmozgalmi szempontból azoiban kedvezőbb, mert a születés több volt, mint a halálozás. Vörhenyben megbetegedett 40 gyermek, elhalt 8. A vörheny miatt a lakatos-utcai óvodát bezárták.

A járványkórházban gyermek 55 volt ápolás alatt, a gyermekkórházban pedig 85 fekvő és 320 bejáró beteget ápoltak.

Született januárban 70 fiú, 71 leány, összesen 141 gyermek. Elhalt 78 fiú és 49 nő, összesen 127 egyén; a szaporodás 14.

A közbiztonsági állapot normális volt; le tartóztatnak 99 egyént, s ezek közül eltoloncoltak 74-et. Kínázási feljelentés 256 tétellett. 19 ulevélet adtak ki, ezek közül 1-et Amerikába. Januárban 1 öngyilkosság történt.

Az adóbefizetés kedvezőbb volt, mint a múlt év január havában.

A jelentést tudomásul vették.

A féléves jelentés.

Ezután a közigazgatási bizottság féléves jelentésére került a sor. A jelentés felemlni, hogy a buszrak emelkedtek a hosszas állazárlat miatt Konstatálja, hogy a folytonos zárlat nem célszerű, mert a száj- és körönfájáson az állatállományt át kell ugyanis esni. Irjon fel a közigazgatási bizottság, hogy legalább a vész-

kertleteken belül szabályozzák megfelelően az állatforgalmat.

Irjon fel továbbá a bizottság a keresk. miniszterhez a munkáspénztárról szóló törvény módosítása iránt; — további kérje, hogy a Nagyváradról délután 4 óra 15 perckor induló gyorsvonatot akként gyorsítsák, hogy 1 órával előbb érkezék a fővárosba. E célból a debreceni és szolnoki csatlakozást kapcsolják ki, vagy a várasi időt redukálják.

Dr. Várady Zsigmond indítványozta, hogy kérjék Nagyváradon a dohánybevéltőhivatal felállítását. A dohánytermelés ezen a vidéken is növekszik. Jelenleg Békés Csabán, Nagylétán és Debrecenben van beváltó hivatal. A gazdák azonban panaszkodnak, hogy Nagylétára oly rossz az út, miszerint azt nem használják s inkább a messze Debrecenbe viszik a dohányt beváltani. Elérkezett az idő, hogy Nagyváradra dohány-beváltó hivatalt kérjenek.

A jelentést, Várady Zsigmond dr. indítványával elfogadták.

A közegészségügyi bizottságba a közigazgatás részéről **Köszeghy József** főmérnököt, **Rimanóczy Kálmán** építész és **Csanda Endre** gyógyszerészt jelölték.

Az engedély nélkül épített városrész.

A Nilgész-telepen, a vasutállomás mellett épített házak közül kilencre a szakértői szemle alapján a városi tanács gyökeres átalakítását, részben és egészben lebontását rendelte el. Ez ellen felebbezték.

Az előadói javaslat indítványozta, hogy a közigazgatási bizottság kebeléből egy szűkebb szakértő bizottságot küldjenek ki, hogy vizsgálják meg az épületeket közegészségi és közbiztonsági szempontból s ennek jelentése alapján határozzanak. Ha az épületeket lebontanák, sok szegényembert tönkre tennének.

Rimler Károly ismerteti a dolog történetét. Elfogadja a bizottság kiküldését, de figyelmeztet, hogy így folytatva a dolgot, rendezett állapotokat nem lehet teremteni.

Dr. Várady Zsigmond elfogadja a tanács intézkedését, azt végre kell hajtani. Akik engedély nélkül építettek, maguk csinálták maguknak a bajt.

Hlatky Endre főispán figyelmeztet, hogy még vagy 50 ilyen ügy kerül ide. Más helyen, a Popovics-féle telken, már jogerős a lebontás kimondása, de a hatóság fázik a végrehajtástól, mert tudja, hogy évtizedekig ellakhatnak ott a szegény emberek. A régi szabályrendelet hiányos, hogy a hegyen nem kell építkezési engedély. Ilyet senki sem kért. A hatóságnak nem szabadna engedni, hogy 100 ház felépüljön engedély nélkül. Azt érti, hogy ha életveszélyes egy ház, azt lebontják, de ez más. A hegyen maga a város fogadott el egy parcellázási tervet, tehát a hegyi építkezés ellen most hiába beszélünk. Helyesli, hogy szakértők menjenek ki a helyszínre s ami nem rossz, azokat hagyják meg.

Dr. Adorján Emil nem helyesli az építkezést ott, de lehetetlennek tartja, hogy most a szegény emberek házáat lerombolják. A hatóságnak még katonasággal is meg kellett volna akadályozni az építkezést. Büntessék meg a parcellázót és az építőket, de ne tegyék földönfutókká. A hatósági szakértők sőtét szemüvegen bírálták el az épületeket. A hegyen nem járványtelepek e házak.

Rimler Károly szerint ahol tűzbiztonság és életveszély forog fenn, ott nem lehet elnézés. de ahol ez nincs, ott tűrni kell ez állapotokat.

A közigazgatási bizottság a helyszíni szemle megtartására dr. Varró Domokos műszaki tanácsost, dr. Mayer László v. főorvost, dr. Adorján Emilt és Baróthy Pál kir. ügyészt kérték fel.

Apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

A tanítók szabad-egyesületének feloszlata.

Szabadkőműves mozgolódás.

A szabadkőműves eszméknek a tanítók körében való propagálása céljából néhány évvel ezelőtt megalakult Budapesten a Tanítók Szabadegyesülete, amelynek alapszabályait évek óta nem hagyta jóvá a kultuszminiszter.

Midőn rövid időre **Székhely Ferenc** vette át ideiglenesen a kultuszminiszterium vezetését, első dolga volt az egyesület alapszabályainak jóváhagyása.

Az egyesület hivatalos lapja: »Uj korszak«, mindjárt az új miniszter: **Zichy János** vallás- és közoktatási miniszter kinevezése után erősen támadta a kultuszminisztert s modortalan tenorban hirdette az egyesület új irányu törekvéseit s izgató hangon követelte a vallás-tanítás kiképzőbővítését az iskolákból.

Gróf **Zichy János** miniszter az egyesület működését felfüggesztette.

Dacára, hogy ez az eljárása teljesen jogos volt a miniszternek, s azt a folytonos izgatás indokolta is tette, heves támadások indultak meg a miniszter ellen.

Dr. Berkovits Ferenc és több más szabadkőműves törvényhatósági bizottsági tag önálló indítványt terjesztettek be Nagy-Váradi város törvényhatóságához, amelyben a miniszter intézkedését törvénytelennek tartják s indítványozzák, hogy irjon fel a város a miniszterhez a rendelet visszavonása iránt, továbbá az országgyűléshez küldjön feliratot, s azt pártolás végett az ország összes törvényhatóságainak is küldje meg.

A városi tanács az indítványt kiadta véleményezés céljából a jogügyi szakbizottságnak.

A jogügyi bizottság tegnap délután tartott ülésében foglalkozott a kérdéssel.

Dr. **Thury László** elnökle alatt jelen voltak: báró Szentkereszthy Zsigmond, Medvigy Mihály, dr. Hoványi Gyula, dr. Olasz Béla, dr. Várady Zsigmond, dr. Adorján Emil, dr. Váradi Odön és dr. Döri István.

Dr. **Thury László** elnök ismertette az indítványt s a miniszter felfüggesztő rendeletét.

Báró **Szentkereszthy** Zsigmond önkényesnek tartja a miniszter eljárását, mert még a vizsgálat megtartását is kereken mellőzi, holott ezt kellett volna elrendelnie.

Dr. **Hoványi Gyula** a feloszlattott egylet alapszabályainak és az Uj kor című lap megismerése nélkül a szakbizottság nem mondhat véleményt. Ezeket előbb ismerni kell, hogy lássák, miként izgatott az egyesület hivatalos lapja.

Medvigy Mihály szükségesnek tartaná az egyesületi jog kodifikálását.

Dr. **Thury László** javasolja, hogy csak az országgyűléshez terjesszen a törvényhatóság kérelmet a sérelmes ügyben. Azt nem tartja izgatásnak, ha egy meglevő törvény megváltoztatását kívánják.

Báró **Szentkereszthy** Zsigmond szerint nem volt joga a miniszternek a jóváhagyó rendelet visszavonására s ezzel az egyesületi jogot sértette meg.

Medvigy Mihály kijelenti, hogy a miniszter jogosan járt el; aki kiadja a rendeletet, vissza is vonhatja. A miniszteri rendelet nem törvénytelen.

Dr. Várady Zsigmond nem a kultuszminisztert hibáztatja, mert a miniszterium egyik közegének tulkapásáról van szó. Fel kell szólalni az ellen. Ezután fejtegette, hogy az egyesülési jog terén milyen visszafejlődés van nálunk. Az Új kornak nem lojalisan irt s nem helyesli a modorát, de ez nem ok az egyesület felfüggesztésére. A miniszter a rendelettel átlépte hatáskörét.

Dr. Hoványi Gyula rámutat, hogy az Új korszak hivatalos lapja az egyesületnek s ebben államellenes izgatások is vannak. Ilyen körülmények mellett a miniszter eljárása teljesen jogos.

Dr. Adorján Emil helyteleníti, hogy a lap miatt függesztettek fel egy egyesületet. Annak nemcsak tanító tagjai is vannak.

Dr. Olasz Béla a beadott indítványnak egész terjedelemben leendő ellogadását kívánja, mely nagyon megsértette a miniszter a törvényt.

Dr. Váradi Ödön szintén ilyen értelemben szólalt fel.

Dr. Hoványi Gyula újból rámutat, hogy az összes vonatkozó adatok ismerete nélkül nem mondhat véleményt a bizottság.

Ezután a többség abban állapodott meg, hogy az országgyűléshez irjon fel a város a rendelet visszavonása iránt és a feliratot pártolás céljából a többi törvényhatóságoknak is küldje meg.

Ezzel véget ért az ülés.

Horvát nyelv affér. A mostani országgyűlésen Berzeviczy Albert elnök kijelentette, hogy a horvátok horvát nyelvű felszólalásának törvényszerű jogait elismeri, azonban ha olyan törekvésekkel találkozunk, amelyek által a horvát képviselők korvát szólásjoga a magyar képviselőház tárgyalásainak gyakorlati lehetőségeit és magyar jellegét veszélyeztetné, akkor az elnökség kénytelen volna a horvát nyelven való szólhatás senkitől tagadásba nem vont jogának szemben a Ház tanácskozásának gyakorlati lehetőségével és magyar jellegével megfelelő határokat szabni. Az új horvát képviselők az elnökségnek ezt az álláspontját sérelmesnek találják és garanciákat követelnek, hogy a horvát nyelven való felszólalásokat semmiféle korlátozásnak sem fogják alávetni. Ebhez főleg azért ragaszkodnak, mert ők se tudnak magyarul. Tegnap délelőtt több órán át tartó tanácskozás volt a Continental-szállodában, a melyen az összes horvát képviselők résztvettek és a melyen szabatosan megállapították annak az ultimátumnak a szövegét, a melyet a bán utján a miniszterelnök elé fognak terjeszteni. Szépen vagyunk! Mikor is, a horvátok is ultimátumokat adnak át nekünk. Remélhetőleg ki fogják oktatni az ultimátumozókat, hogy ez az ország — Magyarország.

Legelegánsabb
estélyi czipők

és urak részére

báli divatezikkék

legkedvezőbben

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hir.** Dr. Hoványi Géza Nagyvárad város országgyűlési képviselője tegnap Nagyváradra érkezett.

* **Nagyvárad küldöttsége a miniszternél.** Említettük, hogy Nagyvárad városa is résztvesz azon mozgalomban, amelyet az egyes városok indítottak azon célból, hogy vasuti üzletvezetőséget kapjanak. Nagyvárad város deputációval járul a kereskedelemügyi miniszter elé. A küldöttséget Hlatky Endre főispán vezeti s részt vesznek benne Rimler Károly polgármesteren kívül az összes biharmegyei országgyűlési képviselők. A küldöttség kétlőn, február 6 án délelőtt tiszteleg Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter előtt a vasuti üzletvezetőség Nagyváradra helyezése tárgyában.

* **A nagyvárad kiincs lelőhelye.** Sokan hangoztatják, hogy a jan. 30-án felfedezett aranyelet helyén, a régészeti egyletnek ásatnia kellene, mert talán még több régiséget is lehetne ott találni. Az érdeklődők megnyugtatására jelentenünk kell, hogy dr. Karácsonyi János, a régészeti egylet alelnöke, Eleméry Ferenc főkapitány-helyettes, Rimanóczy Kálmán és Rimanóczy Béla műépítők és földtulajdonosok, a kiincset találó munkások jelenlétében jan. 31-én, a lelet helyét pontosan megvizsgálták, de a további leletekre semmi reménységük nem lehetett. A lelőhely környéke ugyanis majd egy holdnyi terjedelemben, méternyi mélységben föl van forgatva és ott emberi lakásnak, vagy temetkezésnek semmi nyoma. Maga a lelőhely Nagy-Váradtól Keletre, az országút és a kolozsvári vasút közt esik, nagyon közel a vasúthoz. Az arany tárgyakat egy kis, csupán napon szárított edényben, a föld színétől legfeljebb 50 cm. mélységben találták. Alatta megbolygatatlan sárga agyag. Felette televény-föld volt. A televény-földben azonban több helyütt világosan látszott az egy-egy évben lehullott falevelek korhadásából származott fehéres penészréteg. Nyilvánvaló ebből, hogy a kiincs lelőhelyén századokon át erdő volt, s azt csak 1100. után, esetleg csak 1711. után irtották ki. Ennélfogva a kiincs e helyre való jutása csupán úgy magyarázható, hogy valamelyik gazdag ember, mint menekülő, esetleg rabló, valamelyik fa tövében elrejtette, de azután elesett, vagy elhurcolták s így nem volt senki, aki föl vehette volna. Várnia kellett a kiincsnek, míg Nagy-Várad annyira emelkedik, hogy az egykori őserdő földje is kell téglának.

* **Kinevezések.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Sebke Gyula nagyvárad állami főreáliskolai tanárt a VII. fizetési osztály 3. fokozatába nevezte ki. — A király Tyll László csendőrnagyot csendőralezredessé nevezte ki. Az új alezredes Biharmegyében kezdte pályáját és első volt azok között, akik a csendőrség létesítésekor a csendőrséghez léptek be.

* **Felolvasás az Építész Egyletben.** A Magyar Mérnök és Építész Egylet nagyvárad osztálya ma délután 6 órakor a városháza nagytermében felolvasó ülést tart. Kőszeghy József városi főmérnök »A városi vizek levezetéséről és kezeléséről, tekintettel Nagyvárad viszonyaira« címen fog értekezést tartani.

* **Iparoktatási bizottság ülése.** Nagyvárad város iparoktatási bizottsága ma, febr. 4-én délután fél 4 órakor a városházán ülést tart. Ez alkalommal elnököt, jegyzőt és óraadó tanítókat választanak.

* **A pornográfia ellen.** Tavaly decemberben a Népszava könyvkereskedés kiadásában megjelent Else Jerusalem német írónőnek »A szent Skarabeus« című pornografikus regénye. A magyar kiadást dr. Kunfi Zsigmond fordította és a benne előforduló verseket Kosztolányi Dezső ültette át magyarra. Dr. Geguss Dániel budapesti rendőrkapitány, a ki a rendőrségen a nyomtatvány utján elkövetett vétségeket kezeli, néhány héttel a könyv magyar kiadásának megjelenése után indítványt tett az ügyészségen Jerusalem regényének elkobozása iránt. Az ügy Balás Elemér királyi ügyész elé került, a ki nek erélyessége bizonyos módot fog arra találni, hogy a szennyirat ne terjessze tovább a mételet.

* **Halálozás.** Részvétellel értesülünk egy derék öreg ur Kleszner Vilmos nyugalmazott tisztartó haláláról. A 62 éves korában elhunyt öreg ur temetése ma, szombaton, február 4-én délelőtt fél 10 órakor lesz a Csengeri-utca 10. sz. háztól.

* **Új szerkesztő.** A »Margitta és Vidéke« hetenkint egyszer megjelenő társadalmi és gazdasági lap e hó 10-től kezdve új szerkesztőt nyer. A fiatal nagyvárad i hirlapírói gárda egyik eleven és temperamentumos tagja, Tyll János lapunk belmunkatársa kéretett fel erre a tisztségre, amelynek bizonyára derekasán meg fog felelni.

* **Kitüntetett munkások.** A földmívelésügyi miniszter tegnap értesítette dr. Mikolcsy Ferenc főispánt, hogy Biharmegyéből több gazdasági munkást üntetett ki hűségese szolgálataik elismeréséül. A kitüntetett munkások a következők: Danca János, Domján Demeter, id. Vura Lajos, Patai Gábor, Beriodor János, Sörös Sándor, Andrejkó István, Kerecsi János, Lázár Lajos, Józsa István, Nagy Sándor, Keresztesi József. A munkások 100—100 korona jutalmat kaptak. A kitüntetések megfelelő formák között az illetékes főszolgabírók fogják átadni a munkásoknak.

* **Halálos korcsolyázás.** Tóth Irma, székesfővárosi fiatal tanítónő, e hó 2-án délután, a kelenföldi jégpályán oly szerencsétlenül esett el, hogy azonnal szörnyen halt. A halál oka a halánték összezuzódása volt. Figyelmébe ajánljuk e tragikus esetet azoknak, kik a korcsolyapályákon testi épségükre legőbbsnyire pajzánkodásból oly keveset ügyelnek.

* **Ki legyen a margitai-uti bizottság elnöke?** A napokban megirtuk, hogy a margita—érmihályfalvai uti bizottság elnökül a főispán Markovits Manó margitai főszolgabíró nevezte ki. A kinevezés ellen az érmihályfalvai főszolgabíró kifogásokkal élt és azt vitatta, hogy hosszas szolgálati éveire való tekintettel őt illeti meg az uti bizottság elnöki tisztsége. A főszolgabíró kifogására a vicinális utak mérnöksége tegnap tette meg jelentését. E szerint a mérnökség elismeri ugyan Dobozy érdemeit, azonban ragaszkodik hozzá, hogy az elnöki szék a margitai főszolgabíróval töltesse be. A kérdéses ut, mely 14 kilométer, legnagyobb részt a margitai járásban van, az érmihályfalvai járásra mindössze 2 kilométer esik. Így az elnökségre egyedül a margitai főbíró az illetékes.

* **Kuruzsló vénasszony.** A napokban névtelen feljelentés érkezett a diószegi csendőrségre. A névtelen feljelentés zártlevelező-

lapon nagy, kusza betűkkel írott sorokban mondja el, hogy Diószegen a legöregebb bába-asszony, a 70 éves Vig Gáborné valóságos kis kórháza alakította át a lakását és ott a hozzáfutó asszonyokat mindenféle betegség ellen gyógykezeli. A feljelentő, névszerint megnevez egy asszonyt, akit sósvízben füröszt és különféle szerekkel kenget a vén bába. A csendőrség egy két bizalmi emberrel ki is ment Vig Gábornéhoz, aki azonban úgy látszik megsejtett valamit és a lakását a legártalmatlanabb polgári lakássá alakította át. A csendőrség azonban tovább nyomozott és megállapította, hogy Vigné tényleg kezelte egy asszonyt, akit kevés híján majd a más világra küldött. A bevádolt öregasszony tagadott mindent, ellenben egy beteg, akit később Mórca Erő dr megyei főorvos kezelte, ellene vallott a bába-asszonynak. A beszerzett bizonyítékok alapján Vigné a székelyhídi főszolgabíró 20 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet ellen Vigné tegnap felebbezett az alispánhoz, ahol kéri, hogy oldják fel az ítélet alól, mert ő nem volt kuruzsló.

Különlegességek rövidáruban.

Keztyük, fátyolok, harisnyák, shawlok és gombok kiárusítás miatt nagyon olcsón lesznek elárusítva

TÁTRAY GUSZTÁV
Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

* **Értesítés.** Szives tudomására hozzuk a t. c. gyárosok, kereskedők, iparosok és hivatalosoknak, hogy naponta esti 10 óráig megirt leveleiket, — ha azokat irodánkba fentjelzett időig beküldik — a Budapest felé induló vonat mozgó postájára bedobjuk. Ezen szolgáltatunkat csekély havi átalány összegért teljesítjük. Kiváló tisztelettel a nagyváradai Messenger-Boy gyorsküldőnc vállalat igazgatósága.

SPITZER BÉLA

női és gyermek divat-háza

A legszebb

menyasszonyi kelengyék, farsangi toilettek készülnek

Spitzer
szalonjában

Rákóczi-ut 3. sz.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÁRSA férfiszabó.

o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

* **Révai Nagy Lexikon** 18 kötet á 16 korona, Franklin Kézi Lexikona 3 kötet 54 korona havi részletfizetésre is. Megrendelhető Benkő Artur könyvkereskedésében. *Modern Antiquarium* Nagyvárad, Rákóczi-ut 10. Telefon 870.

Korcsolya

különlegességek

:: kizárólag ::

Tarsoly és Risztónál

Rákóczi-ut.

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, be rendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat nyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556.

Mielőtt

az őszi és téli ruhaszükségeiteket beszereznek, ne mulasszák el

FRIEDLÄNDER
angol uri szabó cég

előnyös áraitól és eredeti angol szöveteinek kitűnő minőségéről és elegáns szabásáról meggyőződni. Nagyvárad, Szt. János-utca.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Pénteken: A testőr.

Szombaton: Halhatatlan lump.

Vasárnap délután: A muzikusleány. Este: Sasfiók.

Szarvasi Soma vendég. A nagyváradiak kedves színésze Szarvasi Soma, aki a közönség páratlanul forró ovációi közben nemrég búcsuzott a színpadról, ismét megjelenik a deszkákon. A kitűnő Szarvasi Soma egyik legpompásabb szerepét játssza vasárnap este: Ferenc császárt a Sasfiókban. A címszerepet ezúttal Étsy Emília adja, akinek a reichstadti herceg legfényesebb alakításai közé tartozik.

Z E N E.

A mai hangversenyt. Nagy és kellemes meglepetést hozott Emmy Heim-ék mai koncertestéje a zenepártolóknak: egy olyan anyagi siker örömét, amire a legvérmesebb reménységek mellett sem számítottak. A hangversenytéje jegyeinek legnagyobb részét máig már elvitték és nemcsak Nagyváradon, hanem a környéken, sőt jóval túl a megye határán: Debrecenben és Budapesten is nagy érdeklődést keltett a hámas vendégszereplés. A művésztrío ugyanis ebben a mai összeállításában nem hangversenyezik Budapesten, mert angazsmányai másfelé szólitják. Ezért ma Budapestről nagyobb társaság jelentkezett telefonutján a rendezőségél jegyekért. Általában az eddigi jelekből ítélve bizonyos, hogy a hangversenyszézon legszebb estéje lesz a mai, sikerben is és a résztvevő közönség nagysága tekintetében is. Nagy része van ebben a hangverseny programjának, amely komoly zenei kapacitások véleménye szerint olyan gazdag, hogy ahhoz hasonlót koncerten régen produkáltak. A rendezőség közli, hogy a Vigadó igazgatósága mindent megtett a közönség kényelme érdekében.

MULATSÁG.

A káptalani tisztek táncestélye.

Csütörtök este, a káptalani tisztek táncestélye volt a Fekete Sas-ban. Akik résztvettek a mulatságon, sajnálatlaltal mondják, hogy csak volt. A farsangi évad eseményei közt már második éve foglal helyet a káptalani tisztek mulatsága; mindig egyike a legkedélyesebbeknek, a legjobban sikerülteknek. Az az előkező, uri társaság, mely csütörtökön a Fekete Sas-ban együtt volt, mind jó ismerősökből kerültek ki s ez a meghitt, családias jelleg csak annál jobb kedvre hangolta a jelenvoltagekat. Feszteleen, kedélyes és igazi uri táncestély volt a káptalani tiszteké; amennyire feledhetetlen kedves emlékeket hagyott minden résztvevő lelkében, annyira dicséretre válik a rendezőknek, a káptalan derék, agilis tisztikarának.

Este 9 óra után kezdődött a tánc; a mulatság kezdetén megjelenek a káptalan részéről is *Petser* Antal püspök és dr. *Karácsonyi* János kanonok; ott voltak továbbá *Kurovsky* Ferenc főügyész helyettes, *Erős* Rózsa püspökségi jószágigazgató, *Burián* alexredes, *Böhm* Jenő és *Gelata* Géza táblabírók és még számosan, a város és a megye előkelőségei közül. A mulatság a lehető legjobb hangulatban folyt le s csak a hajnali órákban ért véget.

A jelenvoltage hölgyek közül a következőket sikerült összejegyeznünk:

Asszonyok: Böhm Jenőné, Bencsik Lászlóné, Balogh Kálmánné, Bodnár Gyuláné, Erős Rózsné, Frankó Endréné, Flaskay Kálmánné, Gleta Gézáné, Géczy Gézáné, Herkner Péterné, Imrik Lászlóné, Jancsó Lajosné, Justh Károlyné, Kappel Györgyné, dr. Krüger Aladárné, Kaczián Kálmánné, Kolozsvári Sándorné,

Károvszky Ferencné, Kolozsy Béláné, özvegy Korda Kálmánné, öz. Kollárszky Istvánné, Kasztl Dezsőné, Lukács Gusztávné, Megó Akosné, Ováry Sándorné, Ottomóssy Sándorné, Papp Imréné, Súdý Gyuláné, dr. Sveiger Edéné, Singlár Gyuláné, Szabó Jánosné, Szentlélek Lászlóné, Tamássy Józsefné, Török Lászlóné, Tarpay Józsefné.

Leányok: Böhm Paula, Bencsik Ilona, Bodnár Irén, Geleta Aliz, Géczy nővérek, Hannig Vilma, Hegedüs Ilonka, Herkner Szidike, Imrik Margit és Ilonka, Kappel Lotti, Kolozsváry Sárka, Kurovszky Mariska, Korda nővérek, Kollárszky Ilonka, Kaczián Kornél, Lukács Annuska, Mattos Klárka, Ováry Panka és Klárka, Szilágyi Ilonka, Súdý nővérek, dr. Sveiger Leonka, Szabó Annuska, Szentlélek Jolán, Török Incike, Tamássy Margit, Vuicskics Aranka.

Ifj. Kohn Sámuel-
felelőzet teljes elárúsítása

FLEGMAN

mlg a készlet tart

naponta d. e. 9—1 lg d. u. 2—7 lg.

EGYESÜLETEK.

A 48-as népkör gyűlése. A Nagyváradi 48-as népkör 1. évi február hó 5-én vasárnap délelőtt 11 órakor, a városi bazárépületben levő helyiségében választmányi gyűlést tart.

Igazságszolgáltatás.

A gáborjáni népitélet.

— *Esküdtszéki tárgyalás.* —

Gáborján kis kálmánista falu Biharmegyében. Egyszerű emberek lakják, akik végtelemül kedves és bájos primitív viszonyok között élnek, de azért mégis csak a huszadik században élnek és ezért illik tudni róluk, hogy fiziológiailag sokkal, de sokkal fejlettebbek, mint pár százézer évvel ezelőtt élt őseik, akik — ezt szintén illik tudni — csak apró, parányi csoportokban éltek és még a ma már oly primitívnek tetsző törzsi szervezet sem volt köztük megszűrvélve. Nem akarunk a szegény, bajba esett gáborjáni magyarok bőrére élce ödni. Csak sietünk megjegyezni, hogy az a fejfogás, amely az embert a majomtól származtatja, ennél az ügynél határozottan csödtöt mond.

A primitív társadalomban — tanítja a társadalmi evolúció — a büntetésnek legelső és így legkezdetlegesebb formája a társadalmi bosszu. A kis parányi társadalom azonnal reagál és a testest m göli, vagy agyonüti. Es mi történik Gáborjánban, sok-sok százézer évvel ezelőtt? Mi történik a huszadik században, a kapitánisztikus termelés idejében? Egy falu, 800—900 ember, meggyanusit egy családot, hogy gyujtogatott. Es a tömeg mindjárt, azon heves felindulásában nekirent annak a családnak és a felismerhetetlenség agyonveri. Mi ez? Egy huszadik századbeli fiziológiailag minden bizonnyal sokkal fejlettebb ember épp úgy gondolkodik, épp úgy cselekszik, mint sok százézer évvel ezelőtt élt őse? Hát bizony valljuk be, csak úgy gondolkodik, csak úgy cselekszik az. Az ismeretek növekedése, a megváltozott viszonyok mindenesetre befolyásol-

ták, de az alaptermés-e egy és ugyanaz maradt. Ez nincs fejlődésnek alávetve.

A gáborjáni eset úgy hisszük ismeretes olvasóink előtt. 1909. október 3-án éjjel Gy. Szabó Lajos udvarán kigyulladt egy szénakazal. A falu azonnal összeszaladt a tüzet oltani és gyanujokat *Dudás Nagy Sándorra* irányították. Ez a *Dudás Nagy Sándor* nem valami nagy népszerűségnek örvendett falujabelije között. Mindenki házsártos, kötekedő, veszekedő embernek tartotta. A tömeg, mihelyt a gyanu megvillant benne, azonnal *Dudásékhoz* rohant és ott *Dudás Nagy Sándort* vasvillával, lapáttal, fejszével a felismerhetetlenségig összeverte. De ezzel nem elégedett meg. Féktelen dühében nekiment *Dudásénak* is és azt is agyonverte.

A *Dudás* leány, egy fiatal asszony, férje *Tögyi Károlyné*, mikor látta a nagy vérengzést, menekült. A tömeg azonban utána. A fiatal asszony átszaladt a mezőre és mikor a *Berettyót* utjában találta, azon is átlábol.

A falu népe azonban még itt is nyomon követte és a *Berettyó* tulsó partján utól is érte *Tögyi Károlynét*. Ő neki is ugyanaz a sors jutott, mint atyjának és anyjának.

A csendőrség nagy apparátussal kezdte meg a nyomozást és az egész falut kihallgatta. A zavaros és homályos ügybe azonban, nagyon érthetően, kevés világot tudott vetíteni. Senki sem vállalta magára az ütések egyikét sem, a vizsgálat során mégis mintegy 22 ember ellen lehetett gyanút formálhatni. Ezek ellen aztán a törvénytörés vádja is fenntartotta a vádat.

A nagy bünpert tegnap kezdte tárgyalni a nagyváradi kir. törvényszék, mint esküdtszéki bíróság. A tárgyalást dr. *Csulnok Béla* vezeti. Szavazó bírák: dr. *Szentlélek László* és dr. *Vámosy Mihály*. Ügyész: *Vattay József*. Védők: dr. *Ardeleán Jusztin*, dr. *Papp Károly*, dr. *Papp Romulusz*, dr. *Dukess István*, dr. *Rozvány Jenő*, dr. *Puskás Béla*, dr. *Medvigy Gábor* és *Rádl Ödön*. Elsőrendű vádlottat dr. *Ardeleán Jusztin* védi s így neki van leginkább alkalma és módja a védelmet irányítani.

Vádolva vannak a következők: Gy. Szabó Vince, Gombos Imre, ifj. K. Szabó Vince, Viski György, Pető Károly, P. Oán Zsigmond, ifj. Bartz Ferenc, Bogdán Bálint, id. G. Barta Balázs, ifj. Bondár Sándor, P. Oláh Ferenc, ifj. Barta Lajos, ifj. Kabai Sándor, ifj. Katona Mihály és még nyolcan.

A tegnapi napon a vádlottakat hallgatták ki. A vádlottak mind tagadnak. A vizsgálóbíró előtt többen beismerést tettek, a tegnapi tárgyaláson azonban mindent visszavontak.

A tárgyalás 10—12 napot vesz valószínűleg igénybe.

TÁVIRATOK.

A bank vita.

Budapest, február 3.

(Saját tudósítónktól) Tisza István szerdai beszéde arra készítette *Andrássy Gyula* gróft, hogy szintén felszólaljon a bankkérdésben. Ma a naplóból igen nagy jegyzeteket csinált Tisza beszédéről *Andrássy*, aki valószínűleg kedden fog beszélni. *Lukács László*, aki már felépült betegségéből szombaton fogja beszédét elmondani. A *Justh*-partnak még 8 szónoka van bejelentve. Ezenkívül a *Kossuth*-pártból is fel fognak szólalni.

Görgey állapota.

Budapest, febr. 3.

Mint értesülünk, a nagybeteg *Görgey*, akiről az utóbbi időben igen aggasztó hírek kerültek forgalomba, határozottan javult *Görgey*, egy hét múlva elhagyhatja ágyát.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

KÖZGAZDASÁG.

Közgazdasági előadói jelentés az 1910. évről.

Biharmegye közgazdasági előadója *Erdős Rezső* a közgazdasági bizottság február 1-én tartott ülésén terjesztette be igen tartalmas, hű és igen értékes jelentését a múlt évről. E tanulmányzámba menő munkából, melyet helyszűke miatt egész terjedelmében közölnünk sajnálatunkra lehetetlen, adjuk a következőket:

I. Erdészet.

Az előbbi évek jó faára mellett a fakereskedelem mohón esett neki az értékesebb fajok kihasználásának bizony elmondhatni, hogy fogytán van a kevés fenyő és puszta a tölgy, míg ezeknek pótlása és a tűzifát termelő erdők nemesebb fával betelepítése lassan halad.

Rámattam három év előtti jelentésemben is, kiemelve, hogy a felújítás nagy akadály a makk hiány.

Legyen szabad ezért ismételve hangoztatnom, hogy nagy szükség volna arra, hogy az állam a szlavonai erdőségek makkját juttassa a felújítást eszközölni hivatott erdőbirtokosoknak.

Az erdei legeltetésért szinte állandóan felszínen levő mohó vágy az utolsó két évben elcsendesült, mert az esős időjárás mellett nem szorult meg annyira a hegyvidéki nép.

Mindazonáltal ez a kérdés eltűntnek nem mondható s amint szárazabb időjárás köszönt be, újra felszínre kerül.

Szükségesnek tartom, hogy ott ahol lehet és amit lehet mezőgazdasági művelésbe átbo-csátani az engedtessek ki az erdőállományból, másrészt minden igyekezettel oda kellene hatni, hogy a kevés föld jó gazdálkodással, a mostani minimálisnál jóval fokozottabb takarmány és szem termésre kényszerítessék. De a hegyvidék szegénységét megszüntetni csakis ipartelepek létesítésével lehet, amire nem elégséges az itt-ott már létesült faipartelep, mert az még nem nyújt elég foglalkozást és keresetet a népnek.

Áttérve az erdőhasználatra, sajnosan kell tapasztalunk, hogy az 1907. évi pénzpiacra felmerült zavarok az állam által kötött vasúti talpa üzlettel kapcsolatban egyenesen megakasztotta az erdők normális kihasználását és

az árakat devalválva, az erdők szépen mekin-
dult jövedelmességét hosszú időre vissza-
vetette.

Az erdőkezelés kérdésénél több oldalról
felmerül az a panasz, hogy nincs elég erdősz
és főleg, hogy az erdészeti kiképzésnek főiskola-
vá és négy éves tanfolyamra emelése óta oly
igényekkel áll szemben a birtokos, melyek
megnehezítik a rendszeres kezelés bevezetését
és fejlesztését.

Nagy bika, hogy a szakképzés a legna-
gyobb szélsőségekben mozog, az erdőéri ki-
képzésről a főiskoláig nincs közbeeső is-
kola.

Feltétlenül szükséges, hogy egyszerű ke-
zelést loganatosító erdészek egy középiskolá-
ban képeztessenek és csak bizonyos hatásköri
fokozaton felül követeltessék a főiskolai kép-
zettség.

Igy van ez Németországban, de már a
szomszédos Ausztriában is, és láthatjuk, hogy
az eredményre törekvő gyakorlatias német
elem az erdőgazdálkodás terén sem marad
vissza, de nem tisztviselőként vezet erdőgazda-
ságot, hanem az erdőgazdaság érdekéhez mér-
ten tart megfelelő egyéneket s ez csak így
lehet helyes és célravezető.

Végül megemlítem még az erdőörvénynek
egy rendkívül nagy hibáját, azt ugyanis, hogy
helytelen dolog, hogy az erdőgazdálkodás és
kibasználás mérve a birtoklási viszonytól fel-
tételen és nem általános. Ha helyes valamely
gazdálkodási irány egy város vagy község
erdőbirtokán, azt a magánbirtokra is ki kell
terjeszteni.

II. Állattenyésztés.

A lótenyésztés terén kevés változásról
lehet szó. A nagyobb ménesek gondtal és
szakértelemmel vezetnek leginkább félvér irányu
tenyésztésüket, a népies tenyésztés azonban a
hegyvidéken egyáltalán nem halad, de jobb
gazdasági vidékeken sem kielégítő.

A köztenyésztés vezetésénél oda kell
hárni, hogy a kisgazda kedvvel, szeretettel,
foglalkozzék vele, ezt pedig csak úgy lehet
elérni, ha hasznos és az ő céljait szolgáló ké-
pes anyagot adunk a kezébe s akkor az or-
szág állományának átlag értéke többszörö-
sen emelkedik számbeli szaporulat nélkül is.

Kétségtelen, hogy szárazságra hajló ég-
hajlatunk alatt a legelőhiány nagy hátrányára
válk az állattenyésztésnek, de ehhez társul,
hogy alapjában véve a gazdálkodás is elhibá-
zott, mert takarmány termelésre alig fordítat-
tik súly, ami úgy az állattenyésztés, mint a
föld termőerőben tartása szempontjából vég-
zetes hiba.

Nagy hátrányára vált az idej marha-
tenyésztés és tartásnak az ősszel behurcolt és
huzamosan tartó száj- és körömtájás, mely a
tej termelést nagyon csökkentette és sok
borjú elpusztulását vonta maga után.

A sertés-tenyésztésre áttérve örömmel
mondhatjuk, hogy a bibari kondor-szörű ser-
tés van, tenyésztése megyszerte igen jó.

A haltenyésztés eddig nem jelentékeny,
de már a kezdet meg van s reményelhető,
hogy a földművelésügyi kormány legújabban
megindított akciója és támogatása mellett emel-
kedni fog. Nagyszalonta vidékén már is egy
1000 holdas halastó tervezetik, mely már
bejelentve is lett.

III. Mezőgazdaság.

A lefolyt év gazdálkodásának eredménye
nem tartozik a jobbak közé.

A tavasszal kiütőnek égerkező ősziék a
sok esőzéssel megdőltek, helyenkint kiáztak
és az aratás és hordás idején is folytonos
esőzésnek kitéve úgy minőség, mint mennyi-
ségben romlottak.

Rá kell mutatnom az ősi időktől reánk
maradt gazdálkodási rendszer hátrányára, mi
mellett kisgazda közönségünk a növénytermel-
és terén sem érhet el megfelelő sikert, állat-
tenyésztésének fellendülése pedig a mai rend-
szer mellett egyenesen lehetetlen. Magyaror-
szágon évszázadon át a háromnyomásos gaz-

dálkodás honosodott meg, úgy, hogy ez alapon
történt országsszerte a tagosítás és az újabb
törvényes időzkezdésekben is erre történik utalás.
Ez a termelési irány a régi időben jól
megfelelt, mert hisz akkor annyi természetes
rét és legelő állt rendelkezésre, hogy a takar-
mányról külön gondoskodni felesleges volt.
Azonban a visszabályozásokkal kapcsolatosan
mindenütt neki estek a gyepes területek feltör-
résének, úgy, hogy ma már igen kevés a ter-
mészetes rét és minimumra apadt a legelő. A
háromnyomásos gazdálkodás mellett azonban
nem helyeztünk súlyt a takarmánytermelésre, ugy-
szólván sehol a kisgazda, s bizony csak szór-
ványosan termel herét, vagy búkkönyt az ugar-
ban, hanem amit megtrágyázott, azt inkább
tengerivel veti be, ezt követi a buza, majd a
tavaszi kalászos legtöbbszörre helyeit is tengeri.
Nyilvánvaló, hogy e rendszer a megszokás
rögzöttségével egyenesen gátja a termékeny
termelésnek. Ha Európa nyugati államaiba
megyünk, azonnal feltűnik, hogy míg az ugar-
tartás a legkivételesebb, addig a takarmányter-
melés általános, pedig szántóföldjükhöz arány-
lag több réjük és legelőjük van, mint nekünk.
A nyugati államokban mindenfelé a négynyo-
másos gazdálkodással találkozunk; zöld takar-
mány, őszi, kapás, tavaszi váltják egymást. Oda
kellene hatni, hogy karoltassék fel a négynyo-
másos gazdálkodás nálunk is és akkor remé-
lhető, hogy kisgazdánk állattenyésztésre, trágya-
ereje, munkatirása és ezzel kapcsolatban a
közvagyonosodás is emelkedni fog. Áttérve,
ezekután a szőlőkre, sajnálattal tapasztaltuk
hogy jövedelme nem fedezte a kiadásokat. A
gyümölcsstermelés Biharban nem jelentékeny,
mégis valamivel jobb volt, mint az előző évek-
ben. A szilva és dió a megye keleti és déli rész-
szen jól fejlődő, miért is ezek szaporítására
gondot kell fordítani.

Kis számu szeszgyáraink elég jó ered-
ménnyel működtek.

Áttérve ezekután a közgazdasági állapo-
tokra, megemlítem, hogy a pénz-piac az 1907.
évi nehéz viszonyokat nemcsak kiheverte, de a
a szó teljes értelmében pénzbőség mutatkozik
mindenütt.

A pénzügyi alapötleteket nagy mérv-
ben emelték, sok új bank alakult és ugyszól-
ván valamennyinek a jövedelme érdemlegesen
emelkedett.

A könnyebb pénzforgalom ugyan kívánat-
os, de ez a fejlődés oly mérvű és oly roha-
mos, hogy a nyomában járó kockázat emelke-
dése szinte aggályt keltő.

A gazdasági termények ára a tengeri és
rozsv kivételével elég magas, mégis nagy hát-
ránnyal jár a tőzsde mesterséges áralakítása,
mely a cséplés kezdetén az árakat a minimá-
lisra leszorította, mintahogy ezt évenként teszi.

A buza ára mintegy négy koronával ala-
csonyabb volt aratásban és a cséplés kezde-
tén, mint később és jelenleg, ami kétségtelen
tanubizonyossága annak, hogy a tőzsde a gazda-
közönség rovására csinálja a manipulációt,
mert az előző nagy árak és a mostaniak kö-
zött oly mérvű visszaesést, mint jelzett időben
volt, semmi néven nevezendő komoly gazda-
sági ok nem igazolt.

Az árak ezt a mesterséges leszorítását a
gazdaközönség szenvedte.

Nagyon itt volna az ideje, hogy úgy, mint
az már a nyugati államokban megtörtént, ami
gazdaközönségünk is megszabadítassék a ro-
vására üzött jáékszerű spekulációtól, mert
mégis csak visszás állapot, hogy a gazda mun-
kájának és vagyon jövedelmességének mes-
terséges gája legyen és hogy egy szervezett
érdekcsoport a szó szoros értelmében hará-
csolja az ország zömét és teherviselésének alap-
ját képező gazdaközönség vagyonát.

Az állatok ára, főleg a sertésé nagyon fel-
emelkedett, viszont azonban a beszerzendők
ára ezt is meghaladta, úgy, hogy ez a hasznot
ellensúlyozza.

A birtokviszony megyszerte elég jó, a
birtok-változás normális és a föld-érték ál-
landó.

Ujabb jelenség a földbérlo-szövetkezetek

terjedése. Mezőgyán, Mezőkeresztes, Tulka és
Árpád községek kisgazdáiból alakult földbérlo-
szövetkezetek 300-1200 kat. holdas birtoko-
kat béreltek uradalmaktól és Beóiba egy 4000
holdas birtokot vett bérbé az ujszentannai
kisgazdák bérlo társulata.

A munkás és cselédviszonyok kielégítőek,
de a sokszor túl magas munkabérek ellen mel-
tán panaszkodik a gazdaközönség, mégis meg-
nyugtató, hogy minden munkásmenet zavarta-
lanul folyt.

A kisgazda helyzete megyszerte ki-
elégíti.

Megemlítem végül, hogy Bihar megye vas-
uti hálózata nagyváradi—deereceni vonal kiépí-
tésénél bővült.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA

Értesítés.

Tisztelettel értesítem a n. é.

— közönséget, hogy —

Kert utca 2. szám.

építési irodát

nyitottam.

Elvállalok tervezéseket és bár-

milyen e szakmába vágó

:: munkákat. ::

Tisztelettel

Béres Ferenc

építőmester.

Dajkovits E.

f é n y i r o d á j á b a n

Sas palota

esküvői felvételek a leg-

diszesebb elrendezésben,

villany felvételei speciálitása

:: utólérhetetlen. ::

Heizer Ferenc

papi- katonai és polgári szabó

Nagyvárad, Körös-utca 22. sz.

Készít a legjobb minőségű szövetek-
ből reverendát és cimadát. ::

Egyenruhákat bármilyen fegyver-
nemhez, átalakításokat méret szerint.

**Polgári ruhákat legolcsóbb
árban valódi angol szöve-
tekből készítek.**

Levelezőlapra meghívásra helyben és
vidéken mértékvtel végett megjelenek.

Szíves pártfogást kér tisztelettel

Heizer Ferenc.

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint —

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szállodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a „NEMZETI“ szálloda, vendéglő és kávéház bérlelője.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a

Réthy-féle pemetefü cukorkánál

Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan **Réthy** félet kérjünk mivel haszontalan utánzata van.,
Egy doboz **60** fillér.

! Csak Réthy-félet fogadjunk el. !

Uj sütőde,

Hol kapható a legjobb kenyér, a legfinomabb péksütemény és kalács Nagyváradon?

Deutsch Benjámín

teljesen új, modern berendezésű,
— kitűnő hírnevű sütődejében. —

Deutsch Benjámín az eddig bérelt Rákóczi-
— utcai Müller féle sütődét beszüntetve. —

Szacs vay-u. 41. (Telefon 39.)

akatt saját házában nyitotta meg nagyszabású az egészségügyi követelményeknek megfelelő sütődejét, a hol naponta háromszor kaphatók friss sütemények, fehér kenyér és ünnepi alkalmakra kalácsok. Kenyérsütést elvállal és pontosan eszközöl.

Fióközletek: Rákóczi-ut Kőzépessy-ház (Telefon 684.) — Szt. János-utca 4. — Szt László-tér, Rimanóczy-ház.

Vegyél!

Vegyen!

Vegyünk!

10. 13. és 17.

Koronáét

Moskovits Antonomiai cipőt

Nagyvárad

Kossuth-utca 5. gyár épület és

:: Bémer-tér, Fő-utca sarok. ::

Rosenberg Jzso cementáru-gyáros, betonépítési vállalat

kozó és építési anyagok nagykereskedői **irodáját** ideiglenesen ugyancsak a volt FÜCHSL-palota Kossuth Lajos-utcai oldalára a Kossuth Lajos-utcai magyar királyi postahivatallal szembe helyezte át.

1911. május hó elsejétől az iroda és az összes raktárhelyiségek Kossuth Lajos-utca (Breider-házba) lesznek áthelyezve.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát **5** százalék kartell áron alul.

Mindenemű **izzólámpa különlegességek,** fényképező-lámpák ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1000-tól 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám **514.**

Főszerelő telefonja **55. sz.**

81

Egész éjjel ügyelotes szolgálat.

Bumbera István

== papi- és polgári szabó ==
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint a megyei főtisztelendő papság szállítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám **869.**

Ifj. Kohn Sámuel

∴ féle üzlet teljes ∴

elárúsítása

(míg a készlet tart)

naponta d. e. 9-től 1-ig, d. u. 2-től 7-ig

FLEGMAN

∴ női-divat áruháza. ∴

Alapított 1888. Bémer-tér.